

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
M-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny

Formuła 2023

JĘZYK KASZUBSKI

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza

MMKK-R0-**100**-2405

DATA: **8 maja 2024 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **210 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **35**

WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron.
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Możesz korzystać ze słownika języka kaszubskiego.

Lista lektur w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)

Proza

Budzisz Alojzy, *Dokôžë* (wybrane utwory lub fragmenty)
Ceynowa Florian, *Rozmòwa Kaszëbë z Pòlôchã* (fragmenty)
Derdowski Hieronim, *Ò panu Czôrlińszim, co do Pùcka pò sécë jachôł* (całość)
Drzeżdżon Jan, *Twarz Smętka* (fragmenty)
Janke Stanisław, *Łiskawica* (fragmenty)
Jażdżewski Bolesław, *Wspomnienia kaszubskiego Gbura*, cz. 3 (fragmenty)
Labuda Aleksander, *Gùczów Mack gôdô* (wybrane felietony)
Łajming Anna, *Czterolistna koniczyna* (wybrane opowiadania lub fragmenty); *Dzieciństwo, Młodość* (wybrane fragmenty)
Majkowski Aleksander, *Žëcé i przigòdë Remùsa* (całość)
Walkusz Jan, *Sztrądã słowa* (fragmenty)
Zbrzëca Jón (ps.), *W stolëcé chmùrników* (wybrane eseje lub ich fragmenty)

Poezja

Wybór wierszy następujących poetów:

Bieszk Stefan, Czaja Ida, Derdowski Hieronim, Drzeżdżon Jan, Heyke Leon, Janke Stanisław, Karnowski Jan, Labuda Aleksander, Majkowski Aleksander, Nagel Alojzy, Pepliński Antoni, Rompski Jan, Sędzicki Franciszek, Stachurski Jerzy, Szymańska Ugowska Bożena, Trepczyk Jan, Zbrzyca Jan (ps.)

Dramat

Wybrane dramaty w całości lub fragmentach Jana Karnowskiego oraz Jana Rompskiego Sychta Bernard, *Hanka sã żeni* (fragmenty) lub inny dramat we fragmentach.

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Proza

Fikus Stefan, wybrane fragmenty prozy
Grass Günter, *Błaszany bębenek* (fragmenty)
Heyke León, *Dobrogòst i Miłosława* (fragmenty).

Wëbierzë jeden z pòstãpnëch tematów i napiszë wëprócowanié.

- Twòja pròca mùszi miec nômini **350 słów**.
- Numer wëbrónégò tematu wpiszë w krótkã.
- Zapiszë wëprócowanié w wëznaczonym placu. Nie piszë na marginesach.
- Prócã napiszë w kaszëbsczim jãzëkù.

Temat 1. (0–35)

**Pòkòleniowò spòdkòwizna i ji òbròz w lëteraturze. Zinterpretuj zagadnienié.
W rozwòzaniach òdwòlój sã do dowodów *Syn òkrãtnika* Mariana Selina i *Dorada na drogã* Tòmka Fòpczi.**

Marian Selin
Syn òkrãtnika

Wcyg mòrze mie wòlò na dënédzi swòje,
Jò wëplënac mùszã jak le dzén widnieje,
Pòzëgnac mie trzeba chëcz w rëbacczi wsë,
Chtërna nad Wiòldzim Mòrzã lezi.

Kòlibią mie walë przez dludzé lata,
A òkrãtë plëną w różné stronë swiata,
Tak wiedno bieżã przez szeroczé mòrza,
Ë jò z nima w mëslach, ë we snie dërch bieżã.

Ta chãc mòja sã wzmògò, wiém – mòrze mie chce,
Czas òstawic domòcëch, bôt ë sécë tej,
Bë drëwac pò mòrzach, dalek òd wsë,
Co dzén ò tim mëszlã, pò nocach mie sã sni.

Nòukã jem dostòl òd tatka swòjégò,
Co téz na swiatowëch òkrãtach biegòl,
Ë stark mój, chòc stòri, przemierził swiat,
Òkrãtnikã biwòl za młodëch swòjich lat.

Czej tatc mój, ë starcë przez mòrza biegele,
Jò syn òkrãtnika, téz chcã rëszëc w swiat,
Póczi młodi jem, jaż do starkòwëch lat.

Do ciebie, chëcz mòja, pòwrócã jò wnet,
Swój bôt przëwitajã, żak, manc, wimò¹, net,
Ë tak jak tatc czedës, przëwitajã kròj,
Bò chòc wszãdze je dobrze, doma le je ròj.

Na spòdlim: Marian Selin, *Syn òkrãtnika*, [w:] M. Selin, *Niech wiater niese piesń*, Gdynia 1996, s. 23.

---

¹ stelòz do sëszeniò séców

Tómk Fópka
Dorada na drogã

Pòjkòj, Synkù, pòkòżã Cë stegnã,
Tã, co prosto prowadzi na swiat
Pòtkòsz lédzy tam, biédã niejednã
I niejeden mdze wanożny czap...

Nierôz bãdziesz namiszlòt sã w drodze
Kądka jic, chtëren wëbrac môsz szlach
Wiédzkòj, Synkù, że pòslã Cë przodzy
Mòjã gwiónã, bë gòrniã Twã ba...

Czedë czëpë dobãdziesz nôwëższë
A nieznóny czëk gadac mdze – Wë
Wspòmni jòjca, co wiele lat rëchli
Taczë słowa do Synka bël rzekł:

Pòjkòj, Synkù, pòkòżã Cë stegnã,
Tã, co prosto prowadzi na swiat
Pòtkòsz lédzy tam, biédã niejednã
I niejeden mdze wanożny czap...

Tómk Fópka, *Dorada na drogã*, [w:] „Stegna”, nr 3/2019 [53], s. 15.

Temat 2. (0–35)

Òbrãzë ùszlòtë w lëteraturze. Rozwãzë zagãdnie, òdwòliwãcë sã do zãlãczonégò tekstu i wëbrónégò dokazu z kaszëbsczë lëteraturë.

Grégór Schramke
Czas żniwów

W dzysdniowëch czasach jednégo dnia pòle złocy sã żbòzim, a ju drëdzégò le rzëskò òstrima szpikùlcama sã jezi. Ni ma nawetka sztëgów! Nawetka słomë! Je le pùsté pòle. [...] Czasã le jesz chtos ze starszich, zdrzãcë na te dzysdniowé robòtë przë zëce, z cëchim westchnieniem rzeknie smãtno: Czedës to bëlë żniwa. Czedës to bël dżòd.

Ò tëch dównëch żniwach i ò tim dównym „dżadze” chcã dzysò Wama òpòwiedzec. Wiele z tegò, co tu bãdze napisóné, to wspòminczi dwòje starszich ju lédzy zez Brus.

Na Kaszëbach mało je dobri zemi. Dlòte téż przòdë, czedë jesz nie bëło szitów (azotanów, fòsfòranów i jinszich), ani téż ùlepszonëch òdmianów roscënów ùprawnech, tak jak to je dzysò, selë przede wszëtczim żëto i óws. Jak wiodra nie bëło, a czas seczeniò zbòza bël ju coròz blëzi, dówelë czasã na mszã, bë Bóg dòł słuńce na żniwa. Jak ju wiodro bëło, a żëto dostojalo, szło sã sec. Chłopi na ùkòs jeden za drëdzim seklë, a bialczy za nima wiãzãlë snopë. Sztëdżi stòwióne bëlë colemało na kuńc dnia robòtë. Na jednégo, co sekl, przëpòdała jedna bialka czë dzëwczã.

Wedle L. Malicczégò w *Roku obrzędowym na Kaszubach*, chtëren pisze za F. Lorentzã, wòżné bëło rozpòczãcë seczeniò. Pierszë kłosë sekl sòm gbùr abò w jegò zastãpstwie chłop żeniałi, co miòł dzecë. [...]

B. Sęchta w *Słowniku gwar kaszubskich na tle kultury ludowej* pisze o jesz jednym, dównym, jesz sprzed II swiatowi wòjnë zwëkù, co miòł plac przë zaczãcym seczeniô. Gbùr, co przëchòdzył na pòle, bël òbstãpióny przez kòsników i grabiòrczi, chtërny jegò remiã òbwiãzywëlë pòwrozã. Jeżlë bël tam z białką, razã za remiona jich zwiãzywëlë. [...] I to bëło wiòldzé ùtczenié dlô gbùrów. [...]

Gbùr sóm rzòdkò sekl razã z chłopama. Miòł co jinszégò do robòtë. Przòdë żniwiarze to przede wszëtczim lédze, co bëlë najãti do ti robòtë, abò co mielë do „òdròbkù”, na przëmiòr za to, że ù gbùra na kawałuszkù zemi mielë so pòsazoné bùlwë. Czasã ù gbùra, co żëta miòł z szesc hektarów, bëło widzec nawetka 15 kòsników! Seklë òni przede wszëtczim dopiërze pò pòłnim, czedë przëjachelë ju z robòtë. Dlòte téż seczenié bawilo co nòmni pòrà dniów.

Czej òstatné klosë żëta padlë, plotło sã wińc. Wińc ùstrojony bël farwnyma blewiãzkama. Chto zwiãzòł òstatny snop, nazwóny bël w òkòlim Brusów „džadã”. W jinszych stronach [...] „džadã” bël nazwóny snop, co òstatny òstòł zwiãzóny. Snop ten téż miòł miono bãks i jegò rola bëła takò, jakã na pòłniowëch Kaszëbach miòł wińc.

Zatkli na grablach wińc bël ùrocześto, ze spiéwã („Chto sã w òpiekã...”, „Serdecznò Matkò...”) niosli z pòla na pòdwòrzé gbùra. Szlë w tim pòchòdze kòsnicë i białczy z dzëwczãtama, co to wiãzãlë snopë. Pòchòd bël redosny. Niechtërny ze żniwiarzów rëchli ju bëlë chùtkò przëszli do gbùrstwa, gdzie sã zaczãjiwelë z wòdã na tëch, co to szlë z „džadã”. Jim wiãcy wòdë laò sã na pòchòd, tim lepi. Miało to [...] zagwësnic w prziińdny rokù dobré żniwò.

Żniwiarze dówelë gbùrowi wińc, a òn, pò òdebranim òd nich tegò „dżada” [...], ùgòszcziwòł jich swójsczim piwã (przërechtowným z szari kawë, cëkru i młodzy) i ùrocześtã wiczerzã, na chtërny bëła prãznica na szpërkach, chlëb, masło, szinka, wòrta. [...]. Bël téż kùch młodzowi i szarò kawa. Gbùr téż pòczestowòł rozrobionym pól na pól z sokã z wiszniów szpirtusã. Bëlë spiéwë, a czasã nawetka tuńce.

Dżada, taczégò, jak jò móm òpisóné, wëpròwiało sã leno przë seczenim żëta. Przë ówsu nie bëło taczich ceremóniów.

Jak żëto pòstawioné w sztëgach bëło ju sëché, to bëło zwòżoné do stodołë. Z tim sã téż wiãzã zwëczy. Zòpól bëła w sztërech rogach pòswiãconò. Przë ùklòdanim pierszi szëchtë w zòpòlë nie bëło mòżna nick gadac, a bël mùs robic jak nòcësi, bò bëła wiara, że jim bãdze głòsni, tim bãdze wiãcy mësżów i tim „głòsni” bãdã òne „draszowãłë” zbòżé. Pierszò szëchta bëła kładlò kłosama do górë.

Zwëczy tu òpisóné miałë jesz plac w latach 60. XX stalata. Zaczãlë zamierac, jak lédze zaczãlë żniwic snopòwiãzãlkama, pòzni jesz kòmbajnama.

Na spòdlim: Grégór Schramke, *Czas żniwów*, „Òdroda”, nr 8/2003.

Miejsce dla
egzaminatora

Miejsce dla
egzaminatora

_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____
_____	.....	_____

Tabele wypełnia egzaminator!

		<i>Jeżeli 0 pkt – wskaż powód.</i>				
1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	0	1	<i>Brak lektury obowiązkowej.</i>	<i>Nie dotyczy problemu.</i>	<i>Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.</i>

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0	1	2	3	4	5	6	7	8	<i>Liczba błędów rzeczowych</i>	OGÓŁEM KLiK
		9	10	11	12	13	14	15	16			

3a	Struktura wypowiedzi	0	1	2	3
		G	F	E	C

3b	Spójność wypowiedzi	<i>Liczba błędów w spójności</i>	0	1	2	3

3c	Styl wypowiedzi	0	1
-----------	------------------------	----------	----------

4a	Zakres i poprawność środków językowych	<i>Liczba błędów językowych</i>	0	1	2	3	4	5	6	7																
			3 H	3 G	3 F	2 H	2 G	2 F	1 H	1 G	1 F	3 E	2 F	1 G	3 D	2 E	1 F	3 C	2 D	1 E	3 B	2 C	1 D	3 A	2 B	1 C

4b	Poprawność ortograficzna	<i>Liczba błędów ortograficznych</i>	0	1	2

4c	Poprawność interpunkcyjna	<i>Liczba błędów interpunkcyjnych</i>	0	1	2

Łączna liczba punktów: .....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

JEZYK KASZUBSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JEZYK KASZUBSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JEZYK KASZUBSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

